

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

25. De causa prædestinationis ex parte Angelorum, & hominum, eaque diversa. Cur huic, non illi detur gratia, Quaestio inscrutabilis, origo errorum quibus eius scrutatores lapsi sunt. Quaedam de ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

ib. de dono p. c. 17. omnino cogitationes clamavit olim Augustinus, tunc de sua salute hominem desperare, quando spem suam non in seipso, sed in Deo didicerit ponere. Cujusmodi oblocutiones, cum tam solidè ab Augustino & Prospero soluta & rejectæ sint, mirum est, cur recentiores nunc censura districtiore & inspectione sagaciore se reperisse putent, quod antea securus favor, & benignitas incuriosa non viderat; & non potius timeant, ne quorum arma fracta & protrita collegerunt, eorum erroribus patrocinari videantur. Quæ quidem sic produci & solvi ex Prospero & Augustino potuissent, sed quoniam aliud opus meditamur,

καταδύνα inscriptum, ubi sententiæ Malfilientium & recentiorum sibi ex adverso conferuntur, ut exactè cognosci possit in quo discrepent & conveniant, nolim hic eis commemorandis immorari; præsertim cum ex duobus postremis libris Augustini ad Prosperum & Hilarium, & ex Apologiis Prosperi, sine operoso studio pleraque haberi queant, & à recentioribus quoque nonnullis, qui jam explicatam sententiam Augustini, saltem ex aliqua parte, ab eorum impugnationibus vendicant, dissolvantur. Nunc de causa prædestinationis seu discretions unius ab alio pauca addenda sunt.

CAPVT XXV.

De causa prædestinationis ex parte Angelorum, & hominum, eaque diversa. Cur huic non illi detur gratia, quæstio inscrutabilis, origo errorum quibus ejus scrutatores lapsi sunt. Quædam de operibus moraliter bonis, & faciente quod in se est.

CVM de causa prædestinationis quaeritur, non est sermo de causa respectu actus illius, prout est ipsa essentia Dei; notum est enim illum nullum habere causam. Sensus est ergo, an habeat causam, cur ad hunc potius, quam ad illum tetminetur; causam, inquam, ex parte hominis prædestinati, quæ moraliter & objective moveat Deum, ut uni non alteri Deus velit omnes prædestinationis effectus, gloriam inquam cum omnibus mediis, quibus eam Deus adipiscendam esse decernit; sive primum effectum, ex quo tanquam cardine aut initio cætera ad perseverantiam & gloriam usque dependent. Ut proinde quæstio ista huc se redeat, & sic disputari soleat: an detur aliqua moralis causa ex parte hominis meritoria, impetratoria, satisfactoria, dispositiva &c. cur ei primus effectus prædestinationis ejus seu liberationis ex massa damnationis conferatur.

Multos errores & hallucinationes peperit quæstionis istius obscuritas, tam apud externos Catholicæ Ecclesiæ hæreticos, quam domesticos. Omnes enim qui liberum arbitrium in homine esse crediderunt (exceptis tamen quibusdam scholasticis) naturali lumine viderunt, esse rationi & æquitati consentaneum, ut creatura rationalis ex arbitrio suo, quod ei in utramque partem datum esset, referret aut bonum aut malum, prout eo laudabiliter, aut culpabiliter uteretur: neque satis consentaneum videri, ut unam Deus peculiaribus auxiliis potentissime ad beatitudinem perduceret, alteram ita auxiliis distitueret, ut exitium non posset evadere. Ex hoc ergo principio in varios errores itum est. Cum enim animadvertent, tantam divinæ beneficentiæ erga quosdam abundantiam, & adversus alios tantam judicij severitatem;

A quorum causam inuenire non poterant, & in conditoreni innoxie naturæ referre metuebant; merita alterius vitæ commenti sunt, ex quibus tanquam per liberi arbitrij flexum partis, tanta diversitas nasceretur. Origenis iste error fuit, ab Apostolo refutatus ad Romanos, exemplo geminorum Jacob & Esau, & ab Ecclesia condemnatus. Alii merita vitæ præteritæ suffocata cernentes, merita presentis vitæ protulerunt ex quibus gratia Dei, etiam prima, totaque prædestinationis catena suspenderetur. Pelagiani isti sunt, qui vel universam iustitiam legis liberi arbitrij viribus se custodire posse crediderunt; vel si qua eis gratia esset opus, ad facilius tantum operandum esset necessaria; & hanc ipsam ex meritis sui liberi arbitrij, multoque magis gloriam, dari. Alii merita etiam sub conditione prævisa si viverent, vel si Deus tale vel tale quid erga eos faceret, causam dicebant esse, cur quibusdam gratia, baptismus, Evangelij prædicatio, vel simile quid conferretur, quod à semipelagianis factum loco suo annotavimus.

Sed alius error istorum celebrius innouit, quod quia operum merita tanquam gratiæ & prædestinationis essent causa, sciebant esse damnata, affectus quosdam fidei, & bonæ voluntatis, & orationis, rationem dicebant esse cur Deus eis liberationis gratiam largiretur. Omnes isti prædestinationem universam per hujusmodi merita, sive absoluta sive sub conditione prævisa, ad suum arbitrium revocarunt, semper illam naturalem intuentes æquitatem, juxta quam natura creaturæ & rationalis institui solebat, & inserta est, ut bonum & malum ab ejus libero penderet arbitrio. Iuxta quam regulam scriptura dixit: Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui &c. Apposuit tibi aquam & ignem, ad quod

Eccles. 15.

quod volueris porrigere manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei dabitur illi.

Cum igitur istos omnes naturalis luminis sectatores & aequitatis frustatores, scripturarum auctoritate compressisset Ecclesia, domestici timidores & cautores effecti, merita de condigno abhorere ceperunt, & eorum loco substituerunt opera quaedam naturalia moraliter bona, quae essent dispositiones quaedam, siue propinqua, siue remota ad accipiendam primam gratiam, & consequenter quasi per concatenationem omnes praedestinationis effectus. Alii virantes dispositionis cuiuslibet vocabulum, minus dixerunt, Deum facienti quod a se est per naturam vires, gratiam daturum esse, qui posset bene vivere & saluus fieri. Quarum opinio non diu duravit, quas Canonici considerunt, nulla etiam a iustitia fuit, nisi quia naturalis luminis inhaerentes, discretionis initium ad arbitrio proprio, non ab aliena voluntate, petendum esse generaverunt. Quibus enim ista, quamvis alii crudeliter, alii libenter, quaedam scias excogitate conati sunt, per quas primo eius gradus, ad liberi arbitrii potestatem, quaqua ratione revocato, per seipso a natura in gratiam pertingerent, dum id collocant in humana potestate, a qua gratia donatio vel negatio pendere decernitur. Ita totius discretionis, aequae felicitatis, & infelicitatis fons liberum arbitrium constituitur, quamvis alii meritum de condigno, alii de condigno, alii etiam rationem dispositionis, ne palam in fidem impingant, abhorere videantur.

Quod si vero isti omnes attentius considerare voluissent, aut potuissent, non esse iam liberum arbitrium in eo statu in quo, quando concedatur ab auctore suo, institutum fuit, non ita difficulter se, Deo iuvante, ab istis hallucinationibus liberare potuissent. Nam quamvis verissimum sit, aequum esse, ut creaturae rationalis felicitas & infelicitas, bonum ac malum ab ipsius proprio arbitrio suspendatur, & ante eum posita vita & mors, bono & malo, quod placuerit ei dabitur illi; postquam iam tamen in manu consilii sui posita, alterutrum partis electionem semel fecit, non est aequum, ut in istam iterum boni ac mali indifferentiam revocetur sed, potius, ut istius electionis bonitatem aut malitiam, praemium aut supplicium consequatur. Nam hoc est ipsissimum illud, quod scriptura tangit, dum dicit, quod placuerit ei dabitur illi, vita scilicet, aut mors, bonum aut malum; quibus nihil aliud significatur, quam praemium aut poena istius electionis, quam manus consilii in quo homo ab initio constitutus est, propria sua libertate fecit. Est autem proprium praemium electionis bonae & male, ut arbitrium in eo quod sibi delegit utrumque firmetur, atque hoc ei stabiliter diligendum datur, quod sibi diligendum eligendumque iudicavit. Quod ex utraque parte, siue in bono siue in malo ipsa ita in Angelis bonis,

da moribus atque hominibus factum est, hoc ipsum Augustinus luculentissime tractavit, nam quantum ad electionem boni dicit, *Quod arbitrium tunc, in statu innocentiae, non liberum erat, ut bene velle posset & male. Quod si liberum liberum libero arbitrio, quando non poteret servare peccato. Hoc est, quando ita firmatum erat in bono quod elegit, ut non posset amplius ad malum eligendum declinare; Quae futura erat & homini sicut facta est & Angelis sanctis, merces meriti. Et paulo inferius: Prima ergo libertas voluntatis erat, posse non peccare; non voluntaria prima primum, etiam in hominibus, non posset peccare. Quantum vero ad electionem mali, non minus asseveranter dicit, *Per arbitrium libertatem factam, hoc est, per liberam electionem ab illa indifferenti voluntate profectam, ut esse homo cum peccato; sed iam, postquam in peccato fuerit, ex libertate facta necessitas est, ut non peccet, sed habeat vitam, deest peccata, haec non est, magis illius, ordinis, aequitatem, saluberrimam de probans. Ita est enim peccatum poena, nulli similis, quae quaeque una bene in nobis, a quo sine alio possit abesse. Id est, si non est, ut qui sevens ante non fuerit, amittit, sicut quod rectum sit, et si recte fuerit, non posset voluisse, amittit, possit tamen recte, si qua sane iustitiae norma Angelorum in arbitrio, tantum est, ut peccatum non posse peccare, hoc est, non posse in seipsum revocare, non, ut peccatum non possit, vero, arbitrium in eo supplicio puniunt, ut non possit velle, nisi malum idem, & in eo proprio, haec est, malae voluntatis, eorum obduratio.**

Quae cum ita sint, quisquis causam praedestinationis creaturae rationalis ad beatitudinem eius querere suscepisset, ante omnia intuentum ei fuerat, cuius esset status libertas eius, de eius praedestinatione, quae rebatur. Si enim libertas ei stabat, illibata, quemadmodum ex officina conditoris, progre, profectio nimirum aequus erat, quam ut ipsa se, a secesserit, hoc est, ut voluntas quae sit per gratiam constituta erat, ut nihil ei curando, concupiscentialiter, resisteret; sed, ex mirabili quodam aequilibrio & indifferentia, solo nutu, in utramvis partem flexibilis bene velle posset & male, semetipsam in alterutram partem impelleret ac id determinaret, eligendo; Deo simul concurrente non determinante, bonum vel malum. In tali ergo creatura, quae beatitudinem suam adipiscitur, non est obsecurum aut difficile, causam ex parte creaturae, praedestinationis eius querere. Nam causa, si est libera electio & perseverantia, hoc est, meritum liberi arbitrii, quamvis non sine aejutorio Dei obtentum, quo sese ipsa ab alio malum per similem libertatis flexum eligente, dicerent. Nam quicquid illum libertatis nutum antecedit, natura, corporis & animae, libera voluntas, charitas qua sanctificati sunt, aejutorium, sine quo velle & perseverare non poterant, communia sunt eligentibus bonum ac malum, neque sunt effectus, sed praemula praedestinationis; neque per illa quicquam

quam ab altero discernatur, sed illis omnibus iam suppositis, tanquam per quos omnes in agone ponebantur, discretio unius ab alio, ab aliqua superveniente differentia expectabatur. Quia prima omnium differentia non fuit alia, quam quod unus illis omnibus (& natura, & gratia, & adiutorio suppositis) sua libertate uti voluit, alter noluit. Nam quem admodum in rebus naturalibus est clarissimum discretionem videntis a non vidente, bene moraliter operantis a non operante, non ab oculis, lumine, medio, non ab habitu moralis virtutis aut similibus (quae utriusque communia esse supponuntur) sed a solo arbitrii nutu petendam esse, quamvis sine oculis, luce, medio, videre non possit, nec sine habitu virtuosè non velit, vel velle non posse statuatur, ita discretio duarum voluntatum, quae per gratiam sanctificatae sunt, & quasi coram Agonetheta in agone collocatae, non ab habitu gratiae non ab adiutorio Dei (quod utriusque praesto, & in utriusque arbitrio relictum est) sed a solo nutu libertatis, quamvis non sine concursu adiutorii aut gratiae, peti debet. Quia de re latius aliis diversis locis diximus. Haec ergo causa est, cur talis creatura praedestinetur. Non enim isto casu meritum eligentis bonum sed praemium duntaxat, sicut e contrario, non peccatum eligentis malum, sed supplicium praedestinetur, quamvis neutrum sine potentia & concursu Dei fieri possit.

Ad lib. de statu primi hominis & lib. 2. de gratia Christi salutari.

Hoc igitur, quemadmodum dixi, primum intueendum erat utrum libertas eius de cuius praedestinatione quaeritur, illibata sit, an ab illa prima va & felici institutione dimota. Si enim iam bene agendo, vel peccando in proprium suum praemium subiecta, vel in supplicium praecipitata est, ut accepta sententia vel male an. plus, vel bene velle non possit, aequitati & rationi prorsus dissentaneum est, discretionem iterum respectu boni ac mali, ab utriusvis flexili libertate petere. Iam enim ex hypothese, discretio illa semel facta est, & illa flexilis indifferentia pereunte, facta est stabilis necessitas boni aut mali: nec primum aequilibrium recuperare potest, nisi per novam iudicis voluntatem, sententia utrimque retractetur, ut & illis auferatur praemium suum, hoc est, beatis Angelis beatitudo sua, & damnatis demonibus atque hominibus supplicium suum, quod utrorumque inhaerens stabiliter voluntati, per se ipsos sibi auferre non possunt.

Secundum istam igitur Theologiam, quae totius doctrinae Sancti Augustini de divina gratia & praedestinatione fundamentum est, iam facile patet, quid de morali causa praedestinationis arbitrandum sit. Nam si de Angelis est sermo, causa praedestinationis ipsorum, sicut & reprobationis, est meritum propriae libertatis, quia Angeli sancti cadentibus alijs per liberum arbitrium per liberum arbitrium steterunt ipsi, & huius mansionis debitam mercedem recipere meruerunt, tantam scilicet beatitudinis plenitudinem, qua eis coeternum

Lib. de Cor. & gratia 11.

A sic semper se in illa esse mansuros. Nam Angeli sancti non ad meritum sed tantummodo ad praemium praedestinati sunt, praedestinatione non gratia, sed meritum: non quasi sine gratia, sive habituali, sive actuali adiutorio, sibi meritum peperissent, sed quia gratia neque habitualis, neque actualis, causa fuit, ut unus potius, quam alterius arbitrium staret, aut caderet, sed liber uniuscuiusque & spontaneus futurus; quamvis non feret ille sine gratia tam habitualis & actualis, quam etiam sine natura, adiutorio. Sin vero de hominibus ista quaestio instituitur, certissimum est, non posse amplius causam praedestinationis moralem a libera voluntatis arbitrio peti: *Vista enim ratio in quod cecidit voluntate, caruit libertate natura.* Hoc est, illa libertas flexibilis ad volendum bonum & malum perit, & iuxta damnationis sententia liberum arbitrium in malo quod elegit obduruit, nec potest iterum per se ipsum sine gratia Salvatoris retorqueri in bonum. Quod quemadmodum de demonibus verissimum est, ita etiam de hominibus non dubitat Catholica fides, prout ab Augustino tradita & explicata est. Unde Prosper audeat ac dicit:

Lib. de per sed. in 1. c. 4.

Caro de iogral. c. 70.

Nec iam capitiis oculos extollere in altum Sponte potest: quoniam etiam spoliantem tyranno Perdidit, ut quanto iacet sub vulnere norit.

Ex quo fit, ut inter homines & demones illa differentia sit sibi reliquantur, sicut demones sibi relictis sunt, ut gratia ad homines in hac vita adhuc pertingere possit, ad demones nullo pacto, sed sine illa neutri possint facere aut eligere bonum iuxta illud eiusdem Prosper:

Prosper ad ob sed. 6. vii. c. 1.

Hoc inter malos homines distat & demones quod hominibus etiam valde malis superest, si deus miseretur, reconciliatio: demonibus autem nulla est in aeternum servata conversio. Hunc igitur laxae libertatis statum quisquis penetraverit, videt prorsus impossibile esse, ut inde ullum praedestinationis meritum, sive de condigno, sive de congruo, sive dispositio, sive vlla omnino moralis ratio alicuius boni (quocumque appelleretur nomine) peti possit. Cuius ratio est quia tota libertas ad bonum, seclusa gratia (quae in quaerenda radice praedestinationis ex parte hominis, seponi debet) funditus perit, nec relicta est, nisi illa sola libertas moralis, quae urget ad malum. Quod usque adeo iuxta Sancti Augustini doctrinam, verum est, ut nec unum quidem opus moraliter bonum, sed tantummodo malum (quod peccatum proprie dictum & poena dignum dicitur) ab illa fracta libertate propriis viribus fieri possit. Quod hic non probamus, sed supponimus, quia loco suo, cum de statu liberi arbitrii post peccatum tractarem, innumeris Augustini testimoniis diversisque principis eius confirmavimus.

D Ex quo profecto evidenter sequitur, purissimam gratiam esse quod arbitrium ex illo statu erigatur, non solum ad faciendum, sed etiam ad volendum, per singulos actus, bonum. Non enim placuit Deo liberum arbitrium ad illum indiffe-

De lib. 3. c. 4. fore tota de ista natura lapsa.

indifferentia statum restituere, in quo ante peccatum fuit: Hoc enim si fieret, eodem modo sicut antea semet ipsum, quamvis non sine Dei adiutorio, sua se libertate discerneret. Sed ita restituitur, ut quoddam libertatis principium iustificatis detur; propter tamen medullitus inherentem voluntati rerum terrenarum quarumbilet libidinem, Deus in eo per singulos actus operari debeat velle & perficere, pro bona voluntate: Quamvis presentis instituto satis sit, primum bonae voluntatis motu ita in captivo arbitrio fieri oportere, ut nisi Deus in eo operetur ac donec velle, velle non possit. Hoc ergo quia pura & pura gratia est, impossibile est quicquam in homine moralis operis reperiri, quod Deum ad eam largiendam invitet ac trahat. Hanc gratiae altitudinem quisquis penetrat, omnes huiusmodi cogitationes, de meritis, siue presentibus, siue futuris, siue absolutis, siue conditionatis, siue de condigno, siue de congruo, omnes de dispositione ac gratiam, de operibus moraliter bonis precedentibus, de faciente quod in se est, cui datur gratia; velut incerta, vel inania mentis humanae machinamenta, procul abicit; quibus nihil aliud agitur, quam ut discretionis radix unius ab alio non ex puro beneplacito misericordis ac distribuentis cui vult, ac spirantis ubi vult, & unicuique dantis sicut vult, & quando vult, & quantum vult; sed ex qualicumque humanae libertatis motivatione, licet mortua relinqueretur. Quid enim fecerit ille, qui quod in se facit, ad obtinendam gratiam, qui aliud extra gratiam qua caret nisi peccare, non potest? Nec enim arbitror, eo fatuitatis quisquam venerit, ut peccata praedestinationis causam esse deliret. Hunc ergo fontem errorum, quibus praedestinatio ac discretio hominum diversis ex causis diversimode suspensa fuit, non raro sanctus Augustinus indicavit: ut quando contra Pelagianos dicit: Ignorantes altitudinem gratiae fabulas improbabilis texerunt: Et in Enchiridio ad Laurentium tractans Apostoli verba quibus dicit: Iacob dilexi, Esau autem odio habui, sic subiungit: Sentiens autem quemadmodum posset hoc quod dicitur est permoveere eos, qui penetrare intelligendo non possunt hanc altitudinem gratiae, quid ergo dicemus, ait, Nisi quid iniquitas est, apud Deum? Et in Epistola ad Honoratum: Habet enim gratia adversarios, qui eius profunditate turbati, non Deo tribuere sed potius sibi volunt arrogare quod boni sunt. Neceales sunt quos facile contempnas, sed continenter viventes, atque in bonis operibus laudabiles. Itaque profunditas gratiae causa est, cur tot opinionibus veteres & recentiores, tam haeretici quam Catholici distracti fuerint, ut radicem dederent ex qua nasceretur, ut unus ab alio, praedestinatione & eius effectu, gratia discernatur. Non enim intelligendo penetrare potuerunt, hoc ipso quo bonus quicumque voluntatis motus, siue moralis, siue vera pietatis appellatur, ex gratuita gratia datur,

A eum ex puro dari divinae bonitatis beneplacito, & proinde illi cuius voluerit ex sua liberrima & sapientissima bonitate misereri. Itaque profunditas distributionis gratuita gratiae, seu cardo distributionis ejus, quod Deus tribuit cui vult, nobis inscrutabilis est; hoc excepto, quod in damnato genere, ex perditio, ut Augustinus loquitur, ante gratiam liberae voluntatis arbitrio, non possit amplius peti. Quam profundi istius inscrutabilitatem jam olim Apostolus declaravit, quando de hac gratuita misericordiae altitudine exclamans dixit: O altitudo divinarum sapientiae & scientiae Dei! Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius & investigabiles viae eius! Et alio in loco, eos qui moleste ferebant, id quod dixerat: Non esse volentis neque currentis sed miserentis Dei, itemque quod Deus, cuius vult miseretur & quem vult mundatur, his verbis retundit, quibus ad suae capacitatis modulum revocantur: O homo tu quis es qui respondes Deo? Quamobrem Apostolum imitatus Augustinus, saepe profundum istud, cur hic, non ille a damnationis massa discernatur, praedestinetur, gratiam accipiat, scrutari vetat: Totum hoc, inquit, non nobis sed illis misericordiae tribuentes, cuius profunda in aeterna omnem scrutatorem fatigant. Et in Epistola ad Sixtum: Cui autem illum potius quam illum liberet aut non liberet, scrutetur qui potest iudiciorum eius tam magnum profundum, verumtamen caveat praecipitum. Et in libro de spiritu & littera: Non si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos coartet: cur illi ista suadatur ut persuadatur; illi autem non ita, duo sola occurrunt interim quae responderi mihi placeat: O altitudo divinarum: Et: namquid iniquitas apud Deum? Cui responsio ista displicet, querat doctores, sed caveat ne inveniat praesumptores. Qui videlicet terre non possunt, ut excludis quibuslibet meritis & operibus, humiliter ex solo Deo peccatrix creatura pendeat, tanquam ex cuius solius occultissima misericordiae nutu, electio & praedestinatio ad gratiam revincta sit. Itaque profunditatem discretionis humanae, etiam per lignum crucis, cuius pars terra infixae tegebatur, designatam esse saepius docet: Illud ex ligno quod fixum occultatur, profunditatem significat gratuita gratiae; in quo multorum ingenia coneruntur ad vestigari conantia, ut ad extremum eis dicatur, O homo tu quis es qui respondes Deo. Et in sermone septimo de verbis Apostoli praeclearissime: Quare ergo illi datum est, & illi non est datum? Non me piget dicere, hoc est profundum crucis. De profundo nescio quo iudiciorum Dei, quae perscrutari contemplarique non possumus procedit omne quod possumus. De profunditate, inquam nescio quae iudiciorum Dei, quae inscrutabilia contemplari non possumus, perscrutari non valeamus procedit omne quod possumus. Quod possum video, unde possum, non video: nisi quia hoc hactenus video, quod novi esse a Deo. Quare autem illum & non illum: multum a me abyssus est; profundum crucis est, admittit alio ne exclamare

Epist. de
piscat. moe-
ni, c. 22.

In Enchirid
c. 38.

Epist. 120.
c. 37.

Rom. 11.

Epist. 120.
ad Honorat.
c. 36.

Epist. 105.

Lib. de Spir.
& lit. c. 34.

Epist. 120.
ad Honorat.
c. 36.

Serm. 7. de
v. b. Apost.

clamare possum. Quam salubriter hæc au-
dient, qui ingenia sua tam pertinaciter conte-
pserunt, ut rationem inventiant per opera mora-
lia, per facere quod in se est, & huiusmodi
humana cogitata, quare illum & non illum
assumit Deus, quam Augustinus inscrutabi-
lem profunditatem esse definiit. Vnde sub-
iungit adhuc luculentius, ut saltem intelli-
gant isti scrutatores, vel profundum esse
quod quaerunt: Quid possum exclamare de ista
profunditate? Quam magnificata sunt opera tua
Domine! Gentes illuminantur, Iudei excitantur,
quidam parvuli sacramento baptismatis ablun-
dant, quidam vero parvuli in morte primi hominis
relinquuntur. Quam magnificata sunt opera tua
Domine, nunc profunda facte sunt cogitationes
tuae! Et sequitur: Vir imprudens non cognoscit &
stultus non intelligit hæc. Quid non intelligit stul-
tus & imprudens? Quia vel profundum est. Nam
si stultus non intelligit, & sapiens intelligit, non
est nimis profundum. Sed si sapiens intelligit,
quia profundum est, stultus non intelligit quia
vel profundum est. Ideo multi de isto profundo
quaerentes reddere rationem, in fabulas vanitatis
abierunt. Quod utrum non in quoque fecerunt,
qui rationem datae gratiae, opera mora-
liter bona quae nulla sunt, dispositiones ne-
scio quas, & conatus hominum quantum in
ipsis est, esse voluerunt, & utrum non in fabulas
vanitatis abeant, ipsi spero considerare dig-
nabuntur.

Quid enim certe vatiis, quam opera mo-
raliter bona, vel conatus quibus homines fa-
ciunt quod in se est, rationem existimare, cur
illis stabili lege detur gratia, cum non solum
sine gratia, nulli tales conatus boni sint, at
omnes mali, sed etiam ex aequaliter bonis
aut malis, unus assumatur, alter relinquatur,
imò ex inaequaliter malis, pessimus conver-
tatur ad Deum, optimus repellatur? Quod
& experientia quotidiana certaque verissi-
mum esse constat, & ab Augustino plurimis
asseritum locis. Nam de paribus utriusque
meritis malis sic loquitur in libro de dono
perseverantiae, tam de maioribus quam de
parvulis: Investigabilis est ergo misericordia,
qua cuius vult miseretur, nullis eius precedentibus
meritis: & investigabilis, quia quem vult obdu-
rat eius quidem precedentibus meritis, sed cum
eo cuius miseretur plerumque communibus. Quod
cum in parvulis declarasset: Hæc, inquit, &
in maioribus fieri nequaquam cunctentur, si ve-
res qui liberantur atque puniuntur si ve-
res habeant causas malas. Et in Epistola ad
Vitalium: Quomodo in hac re merita pen-
santur voluntatis humanae quandoquidem
illis quibus gratia ista non datur, nullo ple-
rumque merito, nulla voluntate distantibus,
sed similem cum eis quibus datur habentibus cau-
sam iusto plerumque iudicio dei non datur?
Non enim est iniquitas apud Deum ut intelligant
quibus datur, quam gratis eis datur quando iuste
utique non daretur, quoniam similem habentibus
causam, iuste non datur. Et libro primo de pec-
catorum meritis & remissione ad Marcelli-

num: Valde ergo parum sensum habemus ad dis-
cutiendam iustitiam iudiciorum dei, ad discutiendam
gratiam gratiam nullis meritis precedentibus,
non inquam, quae non tam movet eam praes-
tatur indignis, quam cum aequae indignis alijs de-
negatur.

De habentibus vero impares causas, si ve-
rales, si moraliter bonas, quorum deter-
riori detur gratia, meliori vero subtrahatur,
multo manifestius: Vnde enim sit ut homo ab-
merenti praeferat modestior, ingeniosior, temperan-
tior, & ex magna parte libidinum victor, qui o-
dit avaritiam, luxuriam detestatur, atque ad vir-
tutes ceteras provehitur aptiorque consurgat, &
tamen eo loco sit ubi ei praedari gratia Christia-
na non possit: Quomodo enim invocabit in quem
non crediderunt? Aut quomodo credent ei quem
non audierunt? Quomodo autem audient sine praed-
icante? Alius autem tardus ingenio, libidinibus
deditus, flagitijs ac facinoribus coopertus, ita gu-
bernetur ut audiat, credat, baptizetur, rapiatur,
aut si delectus hic fuerit laudabiliter vivat?
Haud scio, utrum ullum exemplum adduci
possit ab iis auctoribus, qui facientibus quod
in se est, gratiam dari putant, isto praesenti
luculentius, in quo, citra fidem Christi, tan-
tus moralis bonitatis fulgor luceat. Et hæc
tamen tanquam ad gratiae collationem pro-
fus inutilis & importuna praeteritur, & mor-
ralium penitus expertis meritorum, imò fla-
gitijs & facinoribus coopertus assumitur.
Quod non minus perspicue ad Simplicianum
docet: Certe tam oculta est hæc electio (ad
gratiam salutarem) ut in eadem conspersione
nobis prorsus apparere non possit: aut si apparet,
quibusdam, ego in hac re infirmitatem meam fa-
teor. Non enim habeo quod intuear in eligendis
hominibus ad gratiam salutarem, si ad examen
huius electionis aliqua cogitatione permittor, nisi
vel maus ingenium, vel minora peccata, vel
utramque: addamus etiam, si placet, honestas
utilesque doctrinas. Quisquis ergo fuerit, quam-
minimis peccatis irretitus atque maculatus (nam
nullus quis potest) & acer ingenio, & liberalibus
artibus expolitus, eligendus videtur ad gratiam.
Sed cum hoc statuerem, ita me ridebit ille qui infir-
mitatem mundi elegit ut confundat fortia, ut eum in-
ruens & pudore correptus ego irrideam multos,
& pra quibusdam peccatoribus castiores, & pra
quibusdam peccatoribus oratores. Quod & exem-
plis haereticorum, & Catholicorum, & histri-
onum, & meretricum verum esse declarat.
Ecce Augustinus inscrutabilem sibi quastio-
nem illam esse testatur, se nihil invenire
ante gratiam, nisi ingenium, doctrinas, &
minora peccata; se pudore suffundit dum
ista ratione diversitatis esse cogitat, cur unus
eligatur ad gratiam, alter relinquatur, quia
experientia hoc fallum esse deprehenditur.
Vi hinc recentiores videant, quam procul
ab Augustini modestia & opinione disce-
dant, qui opera, nescio quae, bona praeter mi-
nora peccata, in infidelibus & paganis fingunt,
& quod deterius & audacius illa ipsa ratio ul-
nem esse volunt, cur talia habentibus operantur
Deus.

Ibid.

Ibid.

Lib. 1. q. 2.
ad similitudinem
in fine.Lib. de dono
pers. 6. 21.

Epist. 107.

Deus gratiam largiatur.

Etenim, si verum dici liquido debet, quid huiusmodi moralium trutinatores operum aliud faciunt, cum eis, ubi reperta fuerint, alligant gratiam Dei, quam quod non solum Augustinum deceptum, sed Apostolum ipsum fallacem aut falsum esse declarant? Nam si talis aliqua data gratia, vel negata ratio assignari potest, profectio falsum est, inscrutabilem esse questionem, imo verum est, nullam esse questionem, cur huic, non illi gratia tribuatur. Est enim in aperto, diuersitatem illam ex meritorum, vel dispositionum, vel operum quorumcumque moralium, vel operantium quod in se est, vel voluntatum humanarum diuersitate, proficisci. Non autem sic Apostolus, sed exclamat: *O homo tu quis es qui respondeas Deo? O altitudo diuitiarum!* Et Augustinus: *Quam altitudinem non aperit, sed clausam miratur Apostolus elamans, o altitudo diuitiarum &c.* Et in libris de peccatorum meritis: *Hae gratia cur ad illum veniat, ad illum non veniat, occulta esse causa potest, inuisita non potest &c.* Indicia enim tua abyssus multa. Cuius abyssus altitudinem veluti expavescens exclamat Apostolus: *O altitudo diuitiarum &c.* Et inferius: *Cuius profunditatis vel: horrore percussus, o altitudo inquit diuitiarum. Quod sexcenties in scriptis suis aduersus Pelagianos inculcat.*

Qua sane consideratione, cum Pelagianii merita quaedam futura se invenisse crederent, cur Deus Iacob dilexisset & Esau odio habuisse diceretur, aperte proficitur, si tale quid inveniri potest, nullam iam esse questionem, quae tanquam implexa esset & mirabilis dissolvi mereretur: *Qua in re si futura opera vel bona huius vel mala illius quae Deus utique praescibat vellet intelligi &c.* nullam quam solvi opus esset facere questionem. Et in opere imperfecto contra Iulianum: *Nam si inscrutabilis questionis huius vita esset solutio, quam tu sapi, secundum merita voluntatum, manifesta esset ut nulla eius difficultate compelleret v Apostolus dicere: O homo tu quis es qui respondeas Deo? Nam quaecumque tandem ratio discretionis alicujus proferri potest, sive ex parte meritorum, sive quorumcumque operum, sive cuiuscumque conatus quo faciat suis viribus quod in se fuerit, sive voluntatis, iam soluta est ista questio, iam iudicia Dei in isto mysterio non sunt inscrutabilia, nec investigabiles viae ejus: Vnde & Petrus Diaconus ad Fulgentium, cum a quibusdam Deus humanam voluntatem expectare diceretur, ut volentibus daretur gratia: *Hae, inquit, si ita sunt, ut haeretici inveniunt, comprehensa sunt ab ipsis inscrutabilia & incomprehensibilia Dei iudicia. Si enim, ut ipsi volunt, nolentes damnat, salvat autem volentes, nihil est omnino quod quareatur ut, erius, & quantum ad ipsos fallit scriptura divina, qua incomprehensibilia Dei testatur iudicia. Et generaliter Prosper de bona qualicumque voluntate: *Profunditas illius questionis quam secun-***

A dum admirationem Apostoli inscrutabilem confitemur, per liberi arbitrii velle & nolle non solvitur, cuius causa est illa quam ex Augustino latissime suo loco declaravimus, & a sancto Prospero ibidem datur: *Quia est in se homini bonum velle, non tamen habet nisi donatum.* Quasi dicat, quia hoc ipsum velle iam provenit ex discernente hominem Deo. impossibile est enim damnatam peccato voluntatem a peccato erigere & flectere in bonum, seu ab omni creatura dilectione retorquere in solum Deum, nisi divinitus per gratiam inspiretur. Quod donec factum fuerit, nullum ex homine orietur faciente quicquid in se fuerit, aut opus aut conatus, aut voluntas sive supernaturaliter, sive moraliter bona, sed sola, quae Augustinus paulo ante infideli voluntati tribuebat, *minora peccata.* Quibus electionem ad gratiam salutarem ascribere tam absurdum ei videbatur, ut a Deo se videndum & pudore corrigendum esse fateretur. Nihil ergo salubrius istiusmodi divinorum iudiciorum scrutatoribus, qui quodlibet ex se praemittere volunt unde gratia religetur; nihil Christiano Doctore damnati generis indignitatem, & gratiae gratuita profunditatem credente vel penetrante dignum, quam ut praeclearum sanctissimi & modelissimi Praefatis monitum non surdis auribus praetereret: *Sed quare istos homines oves facit & istos non facit, apud quem non est acceptio personarum? Ipsa est questio quam Beatus Apostolus curiosus, quam capax proponenibus ait: O homo tu quis es qui respondeas Deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit, quare sic me fecisti? Ipsa est questio qua ad illam pertinet altitudinem quam perspicere volens idem Apostolus quodammodo expavit & exclamavit: O altitudo diuitiarum sapientiae & scientiae Dei, quam inscrutabilia sunt iudicia eius &c.* Et paulo post: *Non itaque istam scrutari audeant inscrutabilem questionem &c.* Itemque: *Grata sit ergo nobis eius gratuita misericordia, etiamsi haec profunda insoluta sit questio.*

C Nam ipsa gratuita gratiae natura & profunditas postulat, ut non sit ex hominibus quibus datur, sed ex ipso dantis beneplacito petenda ratio diffusionis aut subtractionis ejus, qui de suis bonis quae indignis damnatisque distribuit creaturis, id facit quod vult, & earum nemini per hoc injuriam facit. Quod identidem notavit Augustinus aduersus eos qui se huiusmodi inscrutabilis questionis indagacione macerantes, quilibet ex parte creaturae praemittere nituntur, ex quo gratia gratuita liberationis, ad hunc praeter illo derivetur: similes profecto illis murmuratoribus Evangelicis, qui de simili patrisfamilias liberalitate & inaequalitate conquesti sunt. Sed quid dicit eis divinum responsum? *Amice non facio tibi injuriam, Matth. 20. Tolle quod tuum est, & vade. An non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Vnde & Augustinus huiusmodi curiosis scrutatoribus: *Quid di-**

Epist. 105. in 10.

Epist. 1. de peccat. mer. et. c. 21.

In Achirid. c. 94.

Lib. 1. oper. in of. contra Iul. f. 179.

Parvum in. ib. de in. ta. & gra. tu ad Ful. et. c. 7.

Pros. lib. 1. de vocat. gen. c. 11.

Ibid.

Li. 1. q. 1. ad Simplic.

Li. 1. ad Bo. et. c. 5.

Matth. 20.

Romil. 17. Curus es Deo dicenti, hoc volo? Ergo Domine ille qui tanta fecit, tanta mala in sanctos tuos facere capiebat, tali cum misericordia dignum existimat? Hoc volo. An oculus tuus nequam quia ego bonus sum? Et in alio loco explicans uberibus quam sit illa recta & iusta responsio, cum quaererent Massilienses, qui eadem ista questione turbati sunt: Cur in eadem causa tam diversum iudicium? Responder eis: Nonne similis questio, cur in diversa causa idem iudicium? Revolvamus igitur illos o-

perarios in vinea &c. Numquid & hic audierunt innumerantes a patre familias, nisi HOC VELO? Ita quippe eius erga alios iuxta largitas, et erga alios nulla esset iniquitas. Et isti quidem utriusque in bonis sunt: veruntamen quantum ad iustitiam spectat & gratiam, potest & de eo qui liberatus recte dici VELO: potest & de eo qui damnatur: Tolle quod tuum est & vade. Illuc autem volo, quod non debet donare. An non licet mihi facere quod volo?

CAPVT XXVI.

Numerus prædestinatorum quo pacto certus, præscientia, an præfinitione, tam respectu Angelorum, quam hominum. Aliqui supra numerum.

Quapropter ut rem de causa prædestinationis breviter absolvamus, ista est inter prædestinationem sive electionem innocentium Angelorum, & lapsorum hominum differentia: quod Angeli quia sua voluntate, quamvis non sine gratia, steterunt, non ad meritum beatitudinis, sed ad præmium ipsam beatitudinem prædestinati sunt, hi vero non minus ad meritum, quam ad præmium. Ex quo fit ut illi ex meritis, non ex gratia; si ex pura gratuita gratia, non ex meritis electi sint. Illorum proinde prædestinationis causa sit propria voluntatis electio, horum solum misericordia prædestinantis Dei. Quæ videtur etiam esse ratio, ut in universis Augustini scriptis, nisi fallor, nusquam habeatur Angelos fuisse prædestinatos à Deo. Nam quamvis aliquo sensu hoc verum esse possit, quia saltem ex meritis ad gloriam prædestinati sunt, plus tamen indicatur quando aliquis absolute prædestinatus dicitur. Nam quia Dei prædestinatio, tanquam efficax decretum operandi, rei prædestinata causa est, nemo absolute prædestinatus dicitur, nisi quem sua voluntate Deus ad creaturæ rationalis terminum, æternam felicitatem eius, perducendum suscipit, viamque simul ac terminum, meritum scilicet & præmium, in ea, vi suæ prædestinationis operatur. Quod sane in Angelis, ut explicuimus, non habuit locum. Nam illa quoque ratio est, cur demones, quamvis propria locutione, Deus eos ad æternam damnationem prædestinaverit, utpote quam non alium quempiam, sed se in eis propter merita factorum esse præscivit, non dicantur à Deo prædestinati, quia non viam in eis sed terminum tantum damnationis operatus est. Hinc fit igitur, ut Angeli, sive beati, sive damnati potius præsciti, quam prædestinati esse censentur, quia meritum quod felicitatis & infelicitatis moralis causa est, eos propria voluntate habituros, non sua se efficacivoluntate & prædestinatione in eis operaturum esse præscivit. Sed in hominibus ex damnato genere salvandis, propter causam sæpe repetitam, aliter accidit.

Propter hanc igitur prædestinationis Angelorum stantium, & lapsorum hominum di-

fferentiam, fieri videtur, quod Augustinus, quando de totius creaturæ rationalis prædestinatione loquitur, prout Angelis atque hominibus communis est, nusquam asserat, quod scilicet, omnes illos qui in cælesti civitate utriusque constante collocandi sunt, à Deo prædestinatos esse, quamvis aliquo sensu, saltem prædestinatione seu electione meritorum, verum esse possit, ut supra diximus; sed circumspiciissime aliquoties dicat, Numerum sanctorum prædestinatum esse, qui ex Angelis & hominibus impleri debet. Multum enim differunt, numerum sanctorum, & singulas personas sanctorum seu singulos sanctos prædestinatos esse. Nam numerus definitus ex Dei sapientissima voluntate esse potest, qui nec minui nec augeri possit, etsi singuli sancti quibus implendus est, in illum numerum non effici Dei, sed propria voluntate, quamvis non sine gratia, transferantur, atque inde propria similiter voluntate excidant. Sic enim personarum certitudo erit ex præscientia Dei, quæ quis eas suam perseverantiam meritorum esse videt, numerus ipse ex prædestinatione.

Quapropter si secundum sancti Augustini mentem, de re ista sentire ac loqui volumus, prædestinatio creaturarum rationalium videtur esse præcisa in hunc modum. Cum Deus cælestem quandam civitatem cõdere decrevisset ex creaturis rationalibus, quæ ipsam tanquam regem atque artificem suam per totam æternitatem amaret & coleret, certum civium numerum qui scopo eius congrueret, ex infinita sua sapientia definivit. Nævis quippe, ut Augustinus ait, quid agat & quantum numerus esse debeat, primitus omnium hominum, deinde sanctorum sicut siderum, sicut Angelorum, atque etiam terrenis loquamur, sicut pecorum, piscium, volatilium, sicut arborum & herbarum, sicut denique silvorum, capillorum nostrorum. Hunc ergo cælestis civitatis numerum ita præfixit, ut si qui ex illis caderent quos ad sedes prædestinatas condere, & in via vel agone consistere decreverat, alii vel conderentur, vel ex ipso damnato genere suscitarentur qui lapsorum implerent locum. Nam duplicem istam suppletionis modum Augustinus diversis in locis tetigit: Primum quidem in libris de

Vide lib. 14 de Civitate, c. 21. & 26. lib. 9, de Civitate, c. 1. que infra citantur.

Epist. 100.